

Działania wspierające uczniów ze SPE w zdalnym nauczaniu

Opracowanie: Beata Cześniuk

W czasie nauki zdalnej, spowodowanej pandemią koronawirusa, uczniowie ze SPE są pozbawieni specjalistycznej pomocy, którą dotąd otrzymywali w szkole. Uczniowie ci na co dzień mogli liczyć na dodatkową, specjalistyczną pomoc w trakcie lekcji – niekoniecznie w postaci nauczyciela wspomagającego, ale chociażby w obecności nauczyciela w bezpośrednim kontakcie czy też udziale w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych albo wyrównawczych. W dobie pandemii raptem to wszystko się zmieniło. Co więc nauczyciele i rodzice mogą zrobić, żeby wesprzeć tych uczniów.

Jakie zatem problemy niesie ze sobą nauka zdalna dla tych dzieci?

Przede wszystkim, dla tej grupy uczniów, problemem jest utrzymanie uwagi na tym, co się dzieje w trakcie lekcji. Dzieci te będą miały szczególny kłopot z tym, żeby nie rozpraszać się tym wszystkim, co jest naokoło. Druga rzecz to kwestia przetwarzania treści pisanych i mówionych. W kontakcie bezpośrednim nauczyciel może po minie dziecka wychwycić, że nie rozumie ono polecenia, że coś jest dla niego niejasne. W edukacji zdalnej nie ma takiej możliwości, ponieważ dzieci bardzo często mają wyłączone kamery, więc nauczyciel nie widzi swoich uczniów. Może być tak, że u dzieci będą narastać zaległości gdyż uczniowie ci nie będą zgłaszać, że czegoś nie zrozumiały lub z czymś nie zdążyły, a nauczyciel nie będzie mieć możliwości wychwycenia tego. Kolejna kwestia to samo tempo pracy. Nauczyciel w edukacji bezpośredniej jest w stanie obserwować klasę i dostosowywać tempo pracy – zwalniać lub przyspieszać w zależności od tempa pracy dzieci. W edukacji zdalnej jest to dużym problemem.

Co nauczyciel może zrobić, żeby wesprzeć swoich uczniów, zwłaszcza tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? W edukacji bezpośredniej nauczyciele mają takie techniki i je wykorzystują. Natomiast w edukacji zdalnej nauczyciel ma bardzo ograniczoną możliwość wprowadzania tych technik i monitorowania dzieci. Oczywiście, może prosić o włączenie kamer, natomiast wiemy, że to nie jest proste, nie wszystkie dzieci chcą włączać kamery, nie chcą, żeby było widać, co się dzieje u nich w domach i to też trzeba uszanować. Inna sprawa, że wizerunki dzieci z kamery to są obrazki znaczka pocztowego. Cóż nauczyciel ma na tym obrazku dostrzec? Poza tym, jest on skupiony na procesie dydaktycznym. Może co jakiś czas kontrolować - pytać, czy uczniowie rozumieją, czy wszyscy są w tym samym miejscu, czy ktoś ma jakieś pytania. Ale trudno oczekiwać, że nauczyciel, który sam jest w trudnej sytuacji, będzie w stanie kontrolować tak intensywnie przebieg uczenia się szczególnie dzieci ze SPE.

Działania wychowawcze w zdalnym nauczaniu uczniów ze SPE

Zdalne nauczanie to sytuacja nietypowa i trudna zarówno dla nauczyciela, jak i uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi.

Należy pamiętać, że dla uczniów ze SPE kwestiami kluczowymi są m.in.:

- Strach przed nieznaną formą pracy.
- Strach przed nieznanymi narzędziami informatycznymi.
- Izolacja od grupy rówieśniczej.
- Brak możliwości odczytywania uczuć w zdalnym nauczaniu (Zespół Aspergera, autyzm).
- Czas, w którym uczeń ma wykonać polecenie, zadanie.
- Równomierne obciążenie obowiązkami.
- Ograniczenie czasu spędzanego przed ekranem komputera.
- Dobór narzędzi informatycznych do możliwości psychofizycznych uczniów.

Podczas pracy zdalnej z uczniem ze SPE zaczynamy od podstawowego poziomu trudności, a więc łatwych zadań, z wykorzystaniem prostej grafiki. Niezwykle istotnym elementem jest też ciągłe udzielanie i odbieranie informacji zwrotnej od ucznia i rodziców na temat jakości naszej współpracy.

W celu zminimalizowania skutków trudnej sytuacji należy przede wszystkim zadbać, aby zdalnej nauce towarzyszyły:

- przyjazna atmosfera – nauczyciel powinien charakteryzować się wysokim poziomem taktu pedagogicznego,
- umożliwienie uczniom odniesienia sukcesu (pamiętanie o możliwościach i potrzebach ucznia),
- nauczanie przyjazne mózgowi (demotywatory to: stres i nuda),
- działania wychowawcze wspierające ucznia w jego rozwoju w sferze emocjonalnej, poznawczej i społecznej.

➤ **Wspieranie ucznia w sferze emocjonalnej**

Warto rozpocząć zajęcia od rozmowy o tym, co uczniowie aktualnie przeżywają: w jakim są nastroju, jaki jest ich poziom motywacji, czym chcieliby się z nami podzielić. Zadbajmy o pozytywne emocje - sprawdźmy z jakimi emocjami przychodzą uczniowie: „Jakie towarzyszą wam dziś emocje?” Tu z pewnością sprawdzi się karta pracy z programu „Moc emocji”, a na koniec spotkania zapytajmy: „Co zabieracie ze sobą?”.

Za pozytywne emocje odpowiada w pierwszej kolejności poczucie bezpieczeństwa, które dajemy poprzez:

- towarzyszenie uczniom,
- naszą uważność i empatię,
- wsparcie,
- możliwość odniesienia przez ucznia sukcesu,
- współpracę z rodzicami, z innymi nauczycielami,
- wspólną pracę uczniów.

➤ **Wspieranie ucznia w sferze poznawczej**

- Planując lekcję pamiętajmy, aby było w niej miejsce także na żart i uśmiech.
- Bądźmy konkretni, zadbajmy o „tu i teraz” a nie „w ogóle”. Wskazujmy dobre elementy pracy, pokażmy co wymaga poprawy, podajmy wskazówki, jak należy to poprawić, jasno formułujmy swoje oczekiwania.

➤ **Wspieranie ucznia w sferze społecznej**

Dbajmy o dobre relacje.

Aby komunikacja z uczniami była skuteczna zadbajmy o:

- aktywne słuchanie - okazanie zainteresowania i gotowości zrozumienia, informowanie, że uczeń jest słuchany (korzystanie z wzmocnień, doceniania, parafrazy itd.),
- świadomość barier komunikacyjnych – nie osądzajmy, nie decydujemy, nie ignorujemy, pamiętajmy o sytuacyjnych ograniczeniach,
- dbajmy o dobre relacje między uczniami. Zachęcajmy do wspólnych działań, do przekazywania sobie pozytywnych komunikatów.

Praca z uczniem ze SPE

w jaki sposób pracować z uczniami online.

- Przygotowując materiał dla ucznia zwróćmy uwagę, czy jest on dostosowany do jego niepełnosprawności.
 - Miejmy na uwadze, że samodzielne pobranie przez ucznia materiału na platformie e-learningowej może okazać się trudne lub niemożliwe.
 - Potrzebna jest współpraca rodziców uczniów z niepełnosprawnościami w celu sprawnego pobierania materiału lekcyjnego oraz jego odsyłania. Wielu uczniów nie loguje się samodzielnie do strony, stąd potrzebna jest mailowa informacja o zamierzonych działaniach.
 - Uczeń niepełnosprawny pracujący zdalnie, może mieć kłopot z wartościowaniem swojej pracy, której na bieżąco nie oceni nauczyciel, stąd potrzeba utworzenia systemu motywacyjnego i jasnych kryteriów oceny pracy.
 - Polecenia do wykonywanych zadań muszą być krótkie i pozbawione komentarzy abstrakcyjnych i niejednoznacznych.
-
- **Angażuj we wspólne wyznaczanie celów.** Spróbuj planować działania edukacyjne razem z uczniami i ich rodzicami. To sprzyja budowaniu motywacji wewnętrznej. Oceniaj na bieżąco możliwości uczniów ale i własne. Bądź elastyczny. Razem analizujcie proces (zarówno sukcesy jak i porażki).
 - **Segmentuj wysiłek.** Planuj z wyprzedzeniem, informuj o tym co zaplanowałeś na najbliższe dwa tygodnie. Dzielcie zadania na etapy i oceniaj na bieżąco razem z uczniami co udało się zrobić. W razie potrzeby modyfikuj ilość zadań albo sposób pracy.
 - **Zaskakuj swoich uczniów. Bądź twórczy.** Zaskakuj ale nie tempem pracy, ilością zadań ale np. nieoczywistym pytaniem, ciekawym tematem, zdjęciem, które sprowokuje dyskusję.

- **Zachęcaj do pracy w parach, grupach.** Uczniowie są online. Nie muszą wychodzić z domu żeby się spotkać i zrobić coś razem. Daj grupie problem do rozwiązania i razem dyskutujcie o efektach.

Pracujmy:

- ☺ z entuzjazmem, z widoczną pasją, zaangażowaniem,
- ☺ z dbałością o miłą atmosferę podczas zajęć,
- ☺ wzbudzając sympatię,
- ☺ dotrzymując obietnic,
- ☺ pamiętając o indywidualnych możliwościach i potrzebach uczniów,
- ☺ z dbałością o uczniów i proces ich integracji,
- ☺ z zaufaniem wobec uczniów.

Bądźmy wyrozumiali nie tylko dla swoich uczniów ale i dla siebie ☺

ZDALNA EDUKACJA

REKOMENDACJE GDAŃSKIEGO FORUM EDUKACYJNEGO

Jeden kanal komunikacyjny

- Używamy jeden mail do komunikacji.
- Mamy jedno miejsce do przechowywania materiałów i prac uczniowskich.
- Pracujemy na jednej platformie nauczania.

- Dbajmy o siebie nawzajem: rozmawiajmy!
- Pamiętajmy, że po drugiej stronie komputera jest człowiek i jego świat (cała rodzina).
- Rozmawiajmy o swoich nastrojach i potrzebach.
- Dbajmy o dobrostan dla każdego – często odpoczywajmy!

Relacje ważniejsze od ocen

Lekcja aktywizująca ucznia, zamiast lekcji podawczej

- Twórzmy lekcje bez wykładów, pogadanek, „słuchowisk”, gdzie słyszeć tylko nauczyciela.
- Doceniajmy pracę ucznia na lekcji.
- Ćwiczmy na lekcjach, nie zadawajmy prac domowych.
- Pracujmy w grupach uczniowskich.

W jaki sposób rodzice mogą udzielać wsparcia swoim dzieciom?

Warto podkreślić, że to bardzo doświadczeni rodzice, bo i zwykła edukacja jest dla nich wyzwaniem. Dlatego zadaniem rodziców jest pomoc dzieciom. W czym? Nie w odrabianiu ćwiczeń, zadań, ale w planowaniu działań i pracy. Bardzo często dzieci z trudnościami, o których mówimy, mają poważne problemy z planowaniem, z organizowaniem swoich działań. To, co jest pomocne ze strony rodzica to robienie planów tygodniowych, gdzie siadamy razem z dzieckiem np. w sobotę czy niedzielę i zaznaczamy, gdzie są lekcje, gdzie jest odrabianie lekcji, a gdzie jest zabawa – po to, żeby dziecko nie miało poczucia, że cały dzień tylko się uczy.

Stanowisko do nauki. Czy ma znaczenie, jak ono będzie wyglądało, jak będzie zorganizowane? Starajmy się zniwelować wszystko inne, co mogłoby rozpraszać dziecko, zwłaszcza dziecko z zaburzoną koncentracją uwagi. Tak więc eliminujemy wszystkie kwestie związane ze zwierzętami w pokoju, z grającymi, błyszczącymi zabawkami. Biurko musi być czyste, niech leży na nim tylko konkretny zeszyt, konkretny długopis, ćwiczenia, które są potrzebne, zredukujmy listę rzeczy, które mogą rozpraszać, do absolutnego minimum.

Opracowano na podstawie:

Monika Dąbkowska, Terapia na odległość. Nowa Era , 2020.

Katarzyna Drzewiecka-Tymkiewicz, Czy można motywować zdalnie? Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” w Katowicach.

Anna Kozimor-Cyganik, Organizacja zdalnego nauczania dla uczniów ze SPE oraz dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

<https://edurada.pl/artykuly/organizacja-zdalnego-nauczania-dla-uczniow-ze-spe-oraz-dla-uczniow-posiadaj-cych-orzeczenie-o-potrzebie-ksztacenia-specjalnego/>

Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – rekomendacje MEN

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wsparcie-uczniow-ze-specjalnymi-potrebami-edukacyjnymi>

<https://dziennikbaltycki.pl/dzieci-ze-specjalnymi-potrebami-edukacyjnymi-traca-na-naucze-online-bardziej-niz-ich-rowiesnicy-jak-im-pomoc-rozmowa-z-ekspertem/ar/c6-15364713>